

EHDOTUKSET KEHYSRIIHEEN 2021

Työikäisten toimintakyvystä huolehtiminen on kaikissa olosuhteissa yhteiskuntamme rahoituksen kestävä pohjan näkökulmasta ensiarvoisen tärkeää. Tiedämme, että pitkittyneistä ja vaativimmista toiminta- ja työkyvyn alentumisista on haasteellisempaa palautua ja toisaalta pitkittyneet poissaolot työelämästä vaikeuttavat tutkitusti työhön paluuta.

Juuri nyt on entistä merkityksellisempää hillitä niitä kustannuksia ja tuottavuustappioita, jotka syntyvät sairauspoissaoloista, sairaana työskentelystä, enenaikaisista työkyvyttömyyseläkkeistä, pitkittyvistä odotus- ja toipilasaikojen kustannuksista sekä ikääntyneiden turhan varhain heikentyneestä toiminta- ja työkyvystä. Tukemalla toiminta- ja työkykyä kuntoutuksen keinoin voidaan säästää yhteiskunnan ja työnantajien varoja.

Hallituksen neuvotteluissa on panostettava sellaisten ratkaisun löytämiseen, joilla varmistetaan sujuva tarpeenmukaisiin kuntoutuspalveluihin pääsy. Alla on kaksi ehdotusta, jotka huomioon ottamalla on mahdollista tukea ja varmistaa ihmisten toiminta- ja työkykyä.

Kotitalousvähennys tukemaan toiminta- ja työkyvyn ylläpitoa ja palauttamista

Tarvitsemme investointeja toimiin, joilla tuetaan työikäisten työkykyä ja ikääntyvän väestöosan toimintakykyä. Keinoit vähentää raskaampien palvelujen tarvetta, edistää työllisyyttä ja tukea varhaisen vaiheen kuntoutusta, on syytä ottaa käyttöön. Kehitetään kotitalousvähennystä siten, että se tukee omaehtoista toimintakyvystä huolehtimista ja työkyvyn ylläpitoa.

Meillä ei ole enää perusteita tai mahdollisuutta ajatella siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja toteutetaan aina erillisissä, juuri näille palveluille varatuissa tiloissa. Tämänhetkisen tulokinnan mukaan esimerkiksi kuntoutuspalvelut kuten erilaiset terapiat katsotaan palveluiksi, joihin liittyvä työ tehdään jossain muualla kuin verovelvollisen kotona. Tutkitusti tiedämme, että esimerkiksi ikääntyneiden kohdalla säännöllinen ohjattu toimintakyvyn ylläpito vähentää raskaampien palvelujen tarvetta ja näkyy heidän elämänlaadussa, arjessa selviytymisessä ja myös henkisessä hyvinvoinnissa.

Esitys toteutettavaksi budjettiriihessä

- Valmistellaan tarvittavat säädösmuutokset kotitalousvähennyksen ulottamiseksi sellaisiin kotona ja kodinomaisissa olosuhteisissa toteutettaviin kuntoutuspalveluihin, joiden tiedetään olevan vaikuttavia
- Muokataan tuloverolakia ja verohallinnon ohjeistusta siten, että mahdollistetaan kotitalousvähennyksen oikeuttavana tavanomaisena hoitotyönä sellaisia terveyden- ja sairaanhoitopalveluja, joiden myynti on arvonlisäverolain (1993) 34–36 §:n mukaan verovapaata
- Toteutetaan kotitalousvähennysoikeuden laajentaminen koskemaan sellaisten työkykyä ja toimintakykyä edistävien palveluiden hankinnasta aiheutuvia kustannuksia, jotka eivät edellytä sairautta eikä lääkärin lähetettä

Työllisyystavoitteisiin päästään hyödyntämällä kuntoutuspalveluja

Suomen kestävä kasvun ohjelman suunnitelmissa on tunnustettu hyvin sitä moninaisuutta ja ongelmatiikkaa, joita palvelujärjestelmä sisältää. Pääosin nämä puutteet ja ongelmat ovat olleet tiedossa jo pitkään, mutta asioita ei ole pystytty riittävässä määrin korjaamaan. Yksi haasteellinen asia kokonaisuudessa on ollut kuntoutuspalvelujen hyödyntäminen osana työllistymisen palveluja.

Ohjelman pilareiden 3 ja 4 lopullisia ehdotuksia valmisteltaessa on varmistettava, että huomiota ja resursseja kohdennetaan riittävässä määrin tavoitteiden näkökulmasta vaikuttaviin toimenpiteisiin. Alla toimialayhdistyksen painotukset.

- **Huomio vahvasti palvelujen järjestämiseen.** Ongelmana ei ole se, että meillä on useampia palvelujen järjestäjiä vaan se, että meillä ei ole riittävässä määrin yhtenäistä kansallista järjestämisen toimintamallia. Tarvitaan tiedollista ja toiminnallista integrointia. Tarvitsemme etenkin kuntasektorille toimintamalliin, jonka periaatteet ovat samat kaikilla asiakkailla ja eri ikäryhmissä. Toimintamallilla varmistetaan henkilölle tarvittava tuki ja palvelut. Toimintamallin sisältyvät ainakin tarpeiden tunnistaminen, arviointi, suunnitelma, päätökset, palvelut ja etuudet, prosessin seuranta ja arviointi.

Esimerkiksi tulevaisuuden sote-keskusten valmistelussa palvelujen järjestämisenosaamisen ja -ymmärryksen vahvistaminen on aivan keskeistä. Tarvittavia työ- ja toimintakyvyn palveluja on tarjolla, ihmiset pitää vain osata ohjata niiden piiriin hyödyntämällä esimerkiksi palveluseleitä tai ostopalveluja.

- **Palvelutarpeiden tunnistaminen ja palvelusuunnitelma.** Keskeistä on ohjata henkilö tarpeenmukaisesti palveluihin oikea-aikaisesti. Oikeaa palvelua oikeaan aikaan. Onnistunut prosessi nojaa alkuvaiheessa tehtyyn riittävään, ammattitaidolla toteutettuun tarpeiden arviointiin ja suunnitelmaan. Myös kuntoutuspalvelujen tarve tulee arvioida. Asiakkaan prosessin omistajuuden tulee olla selkeää.
- **Kuntoutustarpeen selvittäminen ja kuntoutuspalvelujen integrointi osaksi palveluprosessia.** Kyky ohjata henkilö tarpeenmukaisesti palveluihin on keskeistä palvelujen piirissä olevalle henkilölle, palvelujärjestelmän toimivuudelle ja kantokyvyille. Vaativammissa tapauksissa on pystyttävä toteuttamaan ammatillisen kuntoutuksen suunnittelu lääkinnällisen kuntoutuksen rinnalla osana kuntoutusprosessia. Yhtä lailla esimerkiksi ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteiden tulee toimia muiden työllistymistä tukevien palvelujen rinnalla.
- **Suomen kuntoutuspalvelut ja -järjestäjät toimivat lähtökohtaisesti hyvin.** Esimerkkeinä Kelan palvelujärjestelmä ja vakuutus kuntoutus (eläke- ja vahinkovakuutus). Viime vuosina Kela on merkittävästi kehittänyt työelämästä syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kuntoutuspalveluja kuntoutuksen uudistamiskomitean esittämällä tavalla. Myös Kelan kuntoutuspsykoterapia tukee merkittävästi kansalaisten opiskelu- ja työkykyä.
- **Tarpeellisen tiedon pitää liikkua ja olla saatavilla palvelujen järjestäjille ja tuottajille.** Ihmisten sujuvat ja tulokselliset palveluprosessit ja -polut mahdollistetaan tietoa hyödyntämällä. Asiakkaiden tietojen tulee olla palvelujen järjestäjien sekä tuottajien käytettävissä. Kehitys tiedon liikkuvuuden ja yhteentoimivuuden osalta on ollut Suomessa oikeansuuntaista, mutta vaatii vielä panostuksia, joihin nyt on mahdollisuus. Kehityspanostuksia on syytä kohdentaa yhtä lailla yksityisille palveluntuottajille.

Lisätietoja:

- elinkeinopoliittinen asiantuntija Jarno Talvitie, 050 569 5755
- hallituksen puheenjohtaja Raimo Kalliokoski, 050 553 9111

Kuntoutuksen toimialayhdistys on 16 keskeisen yksityisen kuntoutuksen osaamiskeskuksen edunvalvontaorganisaatio, jonka tavoitteena on toimialan toimintaedellytysten turvaaminen ja kuntoutuksen määrällinen ja laadullinen kehittäminen.